

STUDIU PRIVIND PATRIMONIUL CONSTRUIT TRADIȚIONAL AL LOCALITĂȚILOR DIN JUDEȚUL HARGHITA
PENTRU PROGRAMUL
FALUKÉPVÉDELMI TANULMÁNY A HARGITA MEGYEI FALVAK HAGYOMÁNYOS, ÉPÍTETT ÖRÖKSÉGÉNEK
MEGŐRZÉSÉRE

**“OCROTIREA ȘI CONSERVAREA IMAGINII SATULUI
HARGHITEAN”**
“HARGITA MEGYEI FALUKÉPVÉDELMI PROGRAM”
SATUL TĂRCEȘTI – COM. ȘIMONEȘTI
TARCSAFALVA – SIMÉNFALVA KÖZSÉG

Beneficiar /Megrendelő:
Județul Harghita – Consiliul Județean Harghita
Hargita Megye – Hargita Megye Tanácsa

decembrie 2015 – februarie 2016
2015 december – 2016 február

FOAIA DE CAPAT/BEVEZETŐ

Denumire proiect: STUDIU PRIVIND PATRIMONIUL CONSTRUIT TRADIȚIONAL AL LOCALITĂȚILOR DIN JUDEȚUL HARGHITA PENTRU PROGRAMUL “OCROTIREA ȘI CONSERVAREA IMAGINII SATULUI HARGHITEAN”

Tervmegnevezés: HARGITA MEGYEI FALUKÉPVÉDELMI PROGRAM: FALUKÉPVÉDELMI TANULMÁNY A HARGITA MEGYEI FALVAK HAGYOMÁNYOS, ÉPÍTETT ÖRÖKSÉGÉNEK MEGŐRZÉSÉRE

Amplasament: județ Harghita, com. Șimonești, sat Tărcești

Helyszín : Hargita megye, Siménfalva község, Tarcsafalva

Beneficiar: Consiliul Județean Harghita

Megrendelő: Hargita Megye Tanácsa

Coordonator proiect: S.C. TOPOPREST S.R.L., arh. Bălan Ioan

Tervkordinátor:

Specialiști RUR / szakértők:

arh. Bălan Ioan

Specialiști DMI / Műemlékvédelmi szakértők:

arh. Máthé Zoltán

Elaborator studiu / Tanulmány készítője:

S.C. TOPOPREST S.R.L., S.C. YOUPLAN S.R.L.-D., S.C. ARC STUDIO S.R.L.

Proiectanți / Tervezők:

urb. Timotei Fecioru

urb. peis. Blága Botond

urb. peis. Ioana Alexandra Mircea

urb. Andrei Ștefan Săbău

Nr. proiect / Tervszám: 28656/96/2015

Data / Dátum: 12. 2015 - 02.2016

Faza / Tervfázis: Studiu / Tanulmány

BORDEROU GENERAL/TARTALOMJEGYZÉK

1. Piese scrise/ Írott rész

- Pagina de titlu, lista de semnături / Címlap
- Borderou / Tartalomjegyzék
- Memoriu – concluzii privind cartarea satului și patrimoniul material local/
Következtetések – a falu helyi örökségének feltérképezése
- Tabelul de evaluare /Értékelő táblázat
- Fișe de cartare /Értékelő adatlap
- Regulament local de urbanism privind ocrotirea imaginii satului /
A faluképvédelmet elősegítő helyi urbanisztikai szabályzó

2. Piese desenate / Rajzolt rész

- Localizare în județ / Elhelyezkedési térkép
- Hărți istorice/Történelmi térképek
- Plan de situație / Helyszínrajz
- Peisaj teritorial / Környező táj
- Analiza peisajului / Tájélemzés
- Reglementări urbanistice/Urbanisztikai szabályzó

3. DVD

Piese scrise/ Írott rész

- Memoriu – concluzii privind cartarea satului și patrimoniul material local
Következtetések – a falu helyi örökségének feltérképezése
- Tabelul de evaluare /Értékelő táblázat
- Fișe de cartare / Értékelő adatlap
- Regulament local de urbanism privind ocrotirea imaginii satului /
A faluképvédelmet elősegítő helyi urbanisztikai szabályzó

Piese desenate

- Localizare în județ / Elhelyezkedési térkép
- Hărți istorice/Történelmi térképek
- Plan de situație / Helyszínrajz
- Peisaj teritorial / Környező táj
- Analiza peisajului / Tájélemzés
- Reglementări urbanistice/Urbanisztikai szabályzó

Fotografii

- Fotografii elemente valoroase / Értékes elemeket tartalmazó fotók
- Fotografii / fotók

**STUDIU PRIVIND PATRIMONIUL CONSTRUIT TRADIȚIONAL AL LOCALITĂȚILOR DIN JUDEȚUL HARGHITA
PENTRU PROGRAMUL**

**FALUKÉPVÉDELMI TANULMÁNY A HARGITA MEGYEI FALVAK HAGYOMÁNYOS, ÉPÍTETT ÖRÖKSÉGÉNEK
MEGŐRZÉSÉRE**

MEMORIU – SAT TĂRCEȘTI, COM. ȘIMONEȘTI

MŰLEÍRÁS – TARCSAFALVA – SIMÉNFALVA KÖZSÉG

CUPRINS / TARTALOMJEGYZÉK

- 1. SCOPUL STUDIULUI / A TANULMÁNY CÉLJA**
- 2. DATE DESPRE LOCALITATE / A TELEPÜLÉS LEÍRÁSA**
- 3. STRUCTURA ȘI TIPUL LOCALITĂȚII / A TELEPÜLÉS TÍPUSA ÉS SZERKEZETE**
- 4. CONCLUZIILE TABELULUI DE EVALUARE / KÖVETKEZTETÉSEK – ÉRTÉKELŐ TÁBLÁZAT**
 - A. Locuințe/obiective de utilitate publică / Lakoházak és középületek**
 - B. Șuri / Csűrök**
 - C. Porți / Kapuk**
 - D. Împrejmuiri / Kerítések**
 - E. Fântâni / Kutak**
 - F. Clădiri anexe pentru utilaje, clădiri anexe pentru depozitare, cuptoare, wc in curte, stup de albine, morminte și opere comemorative de război
Melléképületek, tározók, kemencék, árnyékszék, méhkaptár, hadisírok és megemlékező alkotások**
- 5. MONUMENTE ȘI SITURI ARHEOLOGICE / MŰEMLEKEK ÉS RÉGÉSZETI HELYEK**
- 6. ELEMENTE PROPUSE PENTRU PROTECȚIE LOCALĂ / HELYI VÉDELEMRE KIJELÖLT ELEMEEK**
- 7. ELEMENTE VALOROASE / ÉRTÉKES ELEMEEK**

**STUDIUL PRIVIND PATRIMONIUL CONSTRUIT TRADIȚIONAL AL LOCALITĂȚILOR DIN JUDEȚUL HARGHITA
PENTRU PROGRAMUL**

**FALUKÉPVÉDELMI TANULMÁNY A HARGITA MEGYEI FALVAK HAGYOMÁNYOS, ÉPÍTETT ÖRÖKSÉGÉNEK
MEGŐRZÉSÉRE**

MEMORIU – SAT TĂRCEȘTI, COM. ȘIMONEȘTI
MŰLEÍRÁS – TARCSAFALVA – SIMÉNFALVA KÖZSÉG

1. SCOPUL STUDIULUI / A TANULMÁNY CÉLJA

Motto: "Cea mai interesantă zonă, aflată pe aceste granițe, este frumoasa țară a secuilor, cel care este cel mai puțin cunoscut, despre care și noi însuși știm puține lucruri. Prin urmare a fost o nevoie urgentă de a descoperi și descrie"

Mottó: „És éppen ezen véghatárainkon fekvő legérdekesebb terület, a szép Székely föld az, mely legkevesebbé van ismerve, melyről önmagunk is legkevésébbet tudunk. Égető szükségéggé vált tehát annak felkutatása és ismertetése” (Orbán Balázs)

Obiectul studiului este identificarea elementelor valoroase care fac parte din patrimoniul material al satului și alcătuirea unui regulament local de urbanism care să protejeze specificul locului. Pentru aceasta sunt inventariate toate casele, șurele, porțile, împrejmuirile, fântânile, spațiile verzi, clădirile anexe pentru utilaje, clădirile anexe pentru depozitare, cuptoarele, wc-urile în curte, stupii de albine, mormintele și operele comemorative de război. Se realizează o bază de date, structurată pe trei categorii: tipologie, originalitate și stare de degradare. Pentru componentele valoroase ale patrimoniului material local se vor realiza fișe de cartare și relevee sumare.

A felmérés célja: azonosítani az értékes elemeket, amelyek az itteni falvak anyagi örökségének részeit képezik, valamint egy helyi urbanisztikai szabályzat létrehozása, mely a helyi jellegzetességek megvédésére fektet hangsúlyt. Ennek érdekében feltárba vesszük az összes házat, csúrt, kaput, kerítést, zöldsövegetet, melléképületet, kemencét, árnyékszékét, méhkaptárt, hadisírokat és megemlékező alkotásokat. Készül egy adatbázis három kategóriába rendezve: tipológia, eredetiség és állapot. A helyi anyagi örökség értékes komponenseiről értékelő adatlap és vázlatos felmérés készül.

Scopul nostru este, în afară de a înțelege satul și de realiza diferite propuneri, atragerea atenției asupra distrugerii elementelor arhitecturale valoroase caracteristice satului secuiesc, respectiv: porți secuiești; porți din zidărie cărămidă sau piatra cu închidere pe întreaga deschidere; prispe sculptate; învelitori din țiglă sau șindrila, etc – care au un rol important în

definirea peisajului. Dispariția treptată a șurelor și a caselor vechi secuiești și înlocuirea acestora cu intervenții noi, stridente, atipice, face ca satul să piardă din caracterul original. În calitate de elaboratori ai acestui studiu, considerăm ca o datorie imensă semnalarea și luarea de măsuri împotriva pericolului de a deteriora și pierde bogăția culturală și arhitecturală a satelor secuiești.

Munkánk célja a megismerésen, ismertetésen és javaslatokon túl a figyelemfelkeltés a székely falukép értékes, jellegzetes elemeinek pusztulását illetően: a faragott székelykapuk, kőből, téglából falazott, vaskos, cseréppel fedett vagy ívvel lezárt udvarházakra jellemző kapuoszlopok, a faragott tornácok, a kézzel vetett cserép, vagy zszindellyel fődött magas szögű tetők, melyek tájmeghatározó szerepe is rendkívül fontos, valamint az egyre fogyó csűrök, melyek mesteri faszervezete, látványos tömege nélkül nem székely falu többé a falu. E tanulmány szerzőiként, úgy gondoljuk, kötelességünk jelezni és lépéseket tenni annak irányába, hogy megakadályozzuk e kultúrában és építészeti értékekben gazdag falvak pusztulását.

2. DATE DESPRE LOCALITATE / A TELEPÜLÉS LEÍRÁSA

Satul Tărcești este situat în zona de nord a comunei Șimonești și sud-vestul județului Harghita la o altitudine de cca 500 m față de nivelul mării. Localitatea, cu o suprafață totală de 15.73 ha se întinde pe valea Feernicului, în lungul pârauului Feneș (Konyha), afluent al acestuia. Este situat în zona deluroasă a Subcarpaților Transilvaniei, în bazinul hidrografic al Târnavei Mari, la distanță de cca 11 km de Cristuru Secuiesc. Topoclimatul local coincide cu cel al întregii zone, cu un climat continental moderat, cu ierni destul de aspre, dar încălzite parțial de vânturile dinspre V și N-V. Profilul economic principal al satului este zoo-agricol, orientat mai mult pe partea zootehnică, întrucât terenurile cu pășuni și fânețe sunt propice creșterii animalelor și presupun mai puține costuri decât agricultura mecanizată.

Tarcsafalva, Siménfalva község északi részén és Hargita megye délnyugati részén helyezkedik el egy mintegy 500m tengerszint feletti magasságban. Területet 15.73 ha fekszik, elnyúlik egészen a Fehér-Nyikó völgyéig, a Konyha alpatak mentén található. Az erdélyi Szubkárpatok dombos zónájában helyezkedik el, vízrajzi szempontból a Nagy-Küküllő medencében, 11 km-re Székelykeresztúrtól. A mikroklimája egybeesik az itteni zónájával: mérsékelt kontinentális éghajlatról beszélünk, zord telekkel, melyeket az északi és északnyugati irányból érkező szelek melegítenek fel.

A falu gazdasági profilját főként állattenyésztés, valamint fafeldolgozás képezi, a hangsúly mégis az állatállományon van, ugyanis a legelőkkal, szénákkal megoldják a haszonállatok táplálását, ezáltal anyagilag jobban megéri, mint a gépesített (mechanikus) mezőgazdaság.

Localitatea Tărcești este una destul de veche, atestată în documente bisericesti încă din anul 1333 când deservea Cetatea Firtos ca punct de aprovizionare al gărzilor. La recensământul din 1567 așezarea număra 6 de porți, iar la cel din 1786 număra deja 239 de locuitori, mai mulți decât în prezent (cca 200). Familia Pálffy se remarcă în mod special din rândul sătenilor în secolul al XIX lea , printre membrii săi numărându-se politicieni, scriitori, avocați și profesori .

Tarcsafalva meglehetősen régi település, hiszen már az 1333-as évből van olyan templomi dokumentum, mely igazolja, hogy a helység a Firtos vár őreinek (gárdisták) az ellátási pontjaként szolgált. Az 1567-es népszámláláskor 6 kaput számoltak össze, majd az 1786-os népszámláláskor már 239 lakosa volt a falunak, több mint napjainkban (kb. 200). A Pálffy-család a XIX. században a falu lakosai között politikusokat, írókat, ügyvédek és professzorokat is számoltak össze.

3. STRUCTURA ȘI TIPUL LOCALITĂȚII / A TELEPÜLÉS TÍPUSA ÉS SZERKEZETE

Localitatea Tărcești are, ca mai toate satele de vale, o dezvoltare liniară influențată de traseul drumului și al pâ râului ce curge în paralel cu acesta. Construcțiile sunt dispuse într-o structură parcelară tip bandă, cu poziționarea preponderent perpendiculară pe axul drumului. Distanțele dintre case sau grupurile de case generează un front stradal cu interspații, întrerupt de grădini, livezi și ogoare. Majoritatea elementelor de interes public sunt grupate într-un nucleu central.

Șura, când este prezentă, se situează în spatele casei, pe direcție transversală, paralelă cu axul drumului și delimitează curtea de gradina. În curtea din față se regăsesc anexele mici, precum fântâni, cuptoare și bucătării de vară, iar în cea din spate, alte anexe pentru depozitare și WC-uri.

Tarcsafalva kis dombvidéki halmazfalu, hosszanti szerkezetét jól meghatározza a főutca és a vele párhuzamos patak. Az utcaszerkezet néhol tömör, szalagtelkes máshol nagyobb távolságokra, laza, szabálytalan beépítéssel. Az épületek többségben merőlegesek az utca tengelyére, egy szabályos utcafrontot, valamint a bejárati kapuk által egy ütemezett dinamikát, laza sorházak beépítést képezve, megszakítva gyümölcsösök, kertek által. A középületek két csomópontba szerveződnek, a központban, valamint az újabbak a falu alsó/déli felében.

A csűr keresztirányban helyezkedik, párhuzamosan az utcával, elválasztva a szántót az udvartól. Egyéb gazdasági épület a ház meghosszabításában található, vagy az utcafronton, különösen a sütő (nyári konyha) esetében. Továbbá a kutak többsége az porta elülső felében található, közel az utcafronthoz.

4. CONCLUZIILE TABELULUI DE EVALUARE / KÖVETKEZTETÉSEK – ÉRTÉKELŐ TÁBLÁZAT

A. Locuințe/obiective de utilitate publică / Lakóházak és középületek

Au fost numărate 88 locuințe și obiective de utilitate publică, care au fost clasificate după trei categorii: tipologie, originalitate și starea de degradare. Cele trei categorii prezintă următoarele subcategorii:

88 ház -beleértve középületeket- volt azonosítva, melyek a következők szerint csoportosulnak: típus, eredetiség és állapot. Ezen három kategória a következő alkategóriákat tartalmazza:

1. CASE DE LOCUIT / LAKÓHÁZ

A. Tipologie / Típus

A. case tradiționale simple și vechi

Szimpla, hagyományos régi ház

B. case tradiționale vechi cu arhitectură mai complexă

Hagyományos, régi ház bonyolultabb architektúrával

C. case de locuit comune construite după anul 1950

Az 1950-es évek után épített, szokásos lakóház

D. case stridente și deranjante din punct de vedere a imaginii satului tradițional

A hagyományos faluképtől eltérő, kirívó, zavaró ház

E. conace sau clădiri cu acest caracter

Kúriák és hasonló karakterű házak

B. Originalitate / Jelleg

- fără nicio intervenție

Eredeti, beavatkozás nélküli

- prezentând intervenții potrivite (de renovare)

Megfelelő beavatkozással (felújítás)

- prezentând intervenții nepotrivite (de alterare a arhitecturii inițiale)

Nem megfelelő beavatkozással (módosítja az eredeti architektúrát)

C. Stare fizică / Állapot

- bună / Jó
- medie / Átlagos
- rea / Rossz

2.OBIECTIVE DE UTILITATE PUBLICĂ / KÖZÉPÜLETEK

Astfel, se identifică ca obiective de utilitate publică 6 construcții, respectiv: biserica, 1 clădire de învățământ – școală generală, 1 casă de cultură, 1 distilărie de spirt, 1 punct colectare lapte, 1 magazin mixt local – nu funcționează .

Középületek (6 db.): 1 templom, 1 iskola, kultúrotthon, 1 szeszfőzde, 1 tejszarnok, 1 helyi vegyesbolt/ élelmiszerbolt

Concluzii / Következtetések:

A. Tipologie / Típus

cca 41% - 36 case tradiționale simple și vechi

36 szimpla, hagyományos régi ház

cca 1% - 1 casă tradițională veche cu arhitectură mai complexă

1 hagyományos, régi ház bonyolultabb architektúrával

cca 50%- 44 case de locuit comune construite după anul 1950

44 az 1950-es évek után épített, szokásos lakóház

cca 8% - 7 case stridente și deranjante din punct de vedere a imaginii satului tradițional

7 hagyományos faluképtől eltérő, kirívó, zavaró ház

0.00% - 0 conace sau clădiri cu acest caracter

0 kúria

B. Originalitate / Jelleg

cca 49% - 43 case fără nicio intervenție

43 eredeti, beavatkozás nélküli

cca 12% - 11 case prezentând intervenții potrivite (de renovare)

11 megfelelő beavatkozással (felújítás)

cca 39% - 34 case prezentând intervenții nepotrivite (de alterare a arhitecturii inițiale)

34 nem megfelelő beavatkozással (módosítja az eredeti architektúrát)

C. Stare fizică / Állapot

cca 68% - 58 case stare fizică bună / 58 jó állapotú

cca 18% - 17 case stare fizică medie / 17 átlagos állapotú

cca 14 % - 13 case stare fizică rea / 13 rossz állapotú

Rezultă că doar în jur de 42% din casele satului Tărcești sunt case specifice satului, restul de cca 58% fiind compus în primul rând din locuințe noi și locuințe construite după 1950. Case stridente sunt, din fericire puține- cca 8% , însă, multe din construcții, cca 39% prezintă intervenții nepotrivite care alterează imaginea autohtonă. **Acest lucru denotă necesitatea unor reglementări locale pentru salvarea peisajului rural tradițional, deja alterat.**

Összegzésként, 42%-a a tarcsafalvi házaknak jellegzetes, a falura jellemző épületek, mintegy 58%-a a házaknak az 1950-es évek után épült és körülbelül 8% a hagyományos faluképtől eltérő, kirívó, zavaró ház. Ez azt eredményezi, hogy **Tarcsafalva már egy átalakult faluképet mutat**, fontos a helyi táj megmentése, ahol a szabályozás hiányában további degradációk várhatóak.

Marea majoritate a locuințelor sunt în stare bună, cca 68%, parțial și datorită lucrărilor de intervenție – cca 51% din case au fost la un moment dat renovate sau modificate în vreun fel. În concluzie, o parte din locuitori își permit intervenții de îmbunătățire, dar acestea trebuie îndrumate corespunzător către păstrarea și poate chiar recuperarea unor elemente arhitecturale specifice. Rămâne, totuși, aproape un sfert din case – în jur de 22%, ce au nevoie de intervenții în următorii 5-10 ani, deoarece au început deja să aibă probleme, fiind în stare fizică medie sau rea.

Ugyanakkor sok ház jó állapotban van (kb.68%), mely részben a felújításoknak is köszönhető – a házak 51%-a fel volt már újítva vagy módosítva volt valamilyen formában. Konklúzióként elmondható, hogy egy része a lakosoknak megengedhet magának javítási munkálatokat, de ezeket a beavatkozásokat megfelelően kell irányítani annak érdekében, hogy az egyedi építészeti elemeket pótolni lehessen. Mégis, a házak fele kb. (22%) beavatkozásra szorul az elkövetkező 5-10 évben, mivel már jelenleg is vannak olyan házak, melyek átlagos vagy rossz állapotban találhatóak.

B. Șure / Csűrök

Au fost numărate 54 șure care au fost clasificate după trei categorii: tipologie, originalitate și starea de degradare. Cele trei categorii prezintă următoarele subcategorii:

54 csűr volt azonosítva, melyek a következők szerint csoportosulnak: típus, eredetiség és állapot. Ezen három kategória a köv. alkategóriákat tartalmazza:

A. Tipologie / Típus

A. șure simple din bârne de lemn

Szimpla, fagerendás csűr

B. șure din bârne de lemn cu grajd pentru animale, din piatră sau cărămidă

Fagerendás csűr kő- vagy téглаistállóval

C. șure din cărămidă sau piatră

Tégla- vagy kőcsűr

D. șure noi din cadre de lemn și scânduri

Új, fakeretes, deszkázott csűr

E. șure aferente conacelor

Kúriákhoz tartozó csűr

B. Originalitate / Jelleg

• fără nicio intervenție

Eredeti, beavatkozás nélküli

• prezentând intervenții potrivite (de renovare)

Megfelelő beavatkozással (felújítás)

• prezentând intervenții nepotrivite (de alterare a arhitecturii inițiale)

Nem megfelelő beavatkozással (módosítja az eredeti architektúrát)

C. Stare fizică / Állapot

- bună / Jó
- medie / Átlagos
- rea / Rossz

Concluzii / Következtetések:

A. Tipologie / Típus

cca 72% - 39 șure simple din bârne de lemn

39 szimpla, fagerendás csűr

cca 8% - 4 șure din bârne de lemn cu grajd pentru animale, din piatră sau cărămidă

4 Fagerendás csűr kő- vagy téglaiállalóval

cca 20% - 11 șure din cărămidă sau piatră

11 Téglavagy kőcsűr

0.00% - 0 șure noi din cadre de lemn și scânduri

0 Új, fakeretes, deszkázott csűr

0.00% - 0 șure aferente conacelor

0 Kúriákhoz tartozó csűr

B. Originalitate / Jelleg

cca 83% -45 șure fără nicio intervenție

45 Eredeti, beavatkozás nélküli csűr

cca 6% - 3 șure prezentând intervenții potrivite (de renovare)

3 csűr megfelelő beavatkozással (felújítás)

cca 11% - 6 șure prezentând intervenții nepotrivite (de alterare a arhitecturii inițiale)

6 csűr nem megfelelő beavatkozással (módosítja az eredeti architektúrát)

C. Stare fizică / Állapot

cca 69% - 37 șure în stare fizică bună

37 jó állapotú

cca 24% - 13 șure în stare fizică medie

13 átlagos állapotú

cca 7% - 4 șure în stare fizică rea

4 rossz állapotú

În jur de 60% din casele din localitate mai au șure și toate sunt construite în stil tradițional, din bârne de lemn, cărămidă sau piatră. Cca 11% din ele au suferit în timp modificări nefericite, dar marea majoritate au rămas în forma originală, fără să fi fost alterate— cca 83%. Acest lucru a dus însă la degradarea a peste un sfert din ele numărul urmând să crească în viitorul apropiat, fără lucrări de întreținere. Importanța șurei ca element în gospodăria locuitorilor din Tărcești este în declin, în mare parte datorită transformării și reducerii activităților agricole.

Az adatok alapján következik, hogy a gazdaságok 60%-a rendelkezik csűrrel, melyek mind hagyományos úton vannak megépítve: deszkából, téglából vagy kőből. Kb.11%-uknál sikertelen beavatkozás figyelhető meg, azonban a nagy részük eredeti formájukban maradt, anélkül, hogy megváltoztatták volna őket (kb 83%). Ez oda vezetett, hogy a csűrök negyede degradálódott és ez a

szám folyamatosan emelkedni fog, ha nem történik lépés ez ügyben. Az itteniek körében a csűrök jelentősége csökkenőben van, mely nagyrészt annak köszönhető, hogy csökkentették a termelői tevékenységeket és a helyi gazdaságot.

C. Porți / Kapuk

Au fost numărate 78 porți care au fost clasificate după trei categorii: tipologie, originalitate și starea de degradare. Cele trei categorii prezintă următoarele subcategorii:

78 kapu volt azonosítva, melyek a következők szerint csoportosulnak: típus, eredetiség és állapot. Ezen három kategória a köv. alkategóriákat tartalmazza:

A. Tipologie / Típus

- A. porți simple țărănești
Szimpla, parasztos kapu
- B. porți cu închidere deasupra la poarta mică
Kapu, fedett gyalogkapuval
- C. porți cu închidere pe întreaga deschidere
Teljesen fedett kapu, a ház homlokzatából folytatólagosan
- D. porți secuiești
Székelykapu
- E. porți care imită tipologii tradiționale, dar parțial, din materiale neadecvate
Kapu, amely hagyományos tipológiákat imitál, de részben nem megfelelő anyagokból
- F. porți care s-au realizat din materiale netradiționale cu aspect strident
Kirívó megjelenésű, nem hagyományos anyagokból készült kapu
- G. porți aferente conacelor
Kúriákhoz tartozó kapu

B. Originalitate / Jelleg

- fără nicio intervenție
Eredeti, beavatkozás nélküli
- prezentând intervenții potrivite (de renovare)
Megfelelő beavatkozással (felújítás)
- prezentând intervenții nepotrivite (de alterare a arhitecturii inițiale)
Nem megfelelő beavatkozással

C. Stare fizică / Állapot

- bună / Jó
- medie / Átlagos
- rea / Rossz

Concluzii / Következtetések:

A. Tipologie / Típus

- cca 69% - 54 porți simple țărănești
54 szimpla, parasztos kapu
- cca 4% - 3 porți cu închidere deasupra la poarta mică

- 3 kapu, fedett bejárati (kis)kapuval
- 0.00% - 0 porți cu închidere pe întreaga deschidere
0 teljesen fedett kapu, a ház homlokzatából folytatólagosan
- cca 6% - 5 porți secuiești
5 Székelykapu
- cca 1% - 1 poartă care imită tipologii tradiționale, dar parțial, din materiale neadecvate
kapu, amely hagyományos tipológiákat imitál, de részben nem megfelelő anyagokból
- cca 19%- 15 porți care s-au realizat din materiale netradiționale cu aspect strident
kirívó megjelenésű, nem hagyományos anyagokból készült kapu
- 0.00% - 0 porți aferente conacelor
Kúriákhoz tartozó kapu

B. Originalitate / Jelleg

- cca 92% - 70 porți fără nicio intervenție
eredeti, beavatkozás nélküli
- cca 3% - 2 porți prezentând intervenții potrivite (de renovare)
megfelelő beavatkozással (felújítás)
- cca 5% - 4 porți prezentând intervenții nepotrivite (de alterare a arhitecturii inițiale)
nem megfelelő beavatkozással

C. Stare fizică / Állapot

- cca 62% - 47 porți în stare fizică bună
jó állapotú
- cca 32% - 24 porți în stare fizică medie
átlagos állapotú
- cca 6% - 5 porți în stare fizică rea
rossz állapotú

Numărul de porți tradiționale, ce ar putea fi considerate elemente de specific ale satului, este foarte mic în localitatea Tărcești - cca 10% din numărul total, reprezentând porți secuiești, cu închidere deasupra porții mici, sau pe întreaga deschidere. Sunt reminiscențe ce trebuie protejate, în special pentru că la ora actuală sunt de două ori mai multe porți realizate din materiale necorespunzătoare, cu un aspect strident. Porțile gospodăriilor au suferit foarte puține intervenții în timp, cca 8% din ele, motiv pentru care mai bine de o treime sunt în curs de degradare, în stare medie sau rea.

În contextul satului Tărcești, puținele porți reprezentative pentru arhitectura tradițională ies cu atât mai mult în evidență prin contrast cu restul și acest aspect trebuie valorificat.

Körülbelül a kapuk 10%-át az itteni falvak értékes, jellegzetes elemeiként lehet számba venni (székelykapuk és hagyományos paraszti kapuk fedett kiskapuval). Vannak olyan maradványok, melyeket szükséges megóvni, főleg azért, mert jelenleg a hagyományos kapuknál kétszer több a kirívó megjelenésű, nem hagyományos anyagokból készült kapu, amik degradálják a faluképet. A háztartások kapui kapcsán rendkívül kevés felújítottól beszélhetünk (kb.8%), aminek következménye, hogy több mint harmada a házaknak veszélyeztetve van, közepes vagy rossz állapotban találhatók.

A kapuk többsége jó állapotú, nem igényel beavatkozást.

D. Împrejmui / Kerítés

Au fost numărate 76 împrejmuiri aferente gospodăriilor care au fost clasificate după două categorii: tipologie și starea de degradare. Cele două categorii prezintă următoarele subcategorii:

76 portához tartozó kerítés volt azonosítva, melyek a következők szerint csoportosulnak: típus és állapot. Ezen kategóriák a köv. alkategóriákat tartalmazzák:

A. Tipologie / Típus

A. Împrejmuiri simple țărănești

Szimpla, parasztos kerítés

B. Împrejmuiri cu soclu tradiționale

Kerítés hagyományos talapzaton

C. Împrejmuiri care imită tipologii tradiționale, dar parțial, din materiale neadecvate

Kerítés, amely hagyományos tipológiákat imitál, de részben nem megfelelő anyagokból

D. Împrejmuiri care s-au realizat din materiale netradiționale cu aspect strident

Kirívó megjelenésű, nem hagyományos anyagokból készült kerítés

E. Împrejmuiri aferente conacelor din zidărie plină

Kúriákhoz tartozó tömör falazatú kerítés

B. Stare fizică / Állapot

- bună / Jó
- medie / Átlagos
- rea / Rossz

Concluzii / Következtetések:

A. Tipologie / Típus

cca 32% - 24 împrejmuiri simple țărănești

24 simpla, parasztos kerítés

cca 45% - 34 împrejmuiri cu soclu tradiționale

34 kerítés hagyományos talapzaton

cca 6% - 5 împrejmuiri care imită tipologii tradiționale, dar parțial, din materiale neadecvate

5 kerítés, amely hagyományos tipológiákat imitál, de részben nem megfelelő anyagokból

cca 17% - 13 împrejmuiri care s-au realizat din materiale netradiționale cu aspect strident

13 Kirívó megjelenésű, nem hagyományos anyagokból készült kerítés

0.00% - 0 împrejmuiri aferente conacelor din zidărie plină

0 Kúriákhoz tartozó tömör falazatú kerítés

B. Stare fizică / Állapot

cca 57 % - 43 împrejmuiri în stare fizică bună

43 jó állapotú

cca 30% - 23 împrejmuiri în stare fizică medie

23 átlagos állapotú

cca 13 % - 10 împrejmuiri în stare fizică rea

10 rossz állapotú

Aproape jumătate din împrejmuirile localității Tărcești sunt simple sau cu soclu, însă există și un procent destul de ridicat, de cca 25% care alterează peisajul caracteristic, deoarece sunt realizate

din materiale și cu finisaje neadecvate. Mai mult, aproape jumătate din împrejurimi sunt în stare fizică medie și rea, deci în curs de degradare.

A kerítések majdnem fele megőrzi az itteni falvakra/térségre jellemző karaktert, talapzattal rendelkeznek. Ezen kívül létezik még viszonylag nagy százalékban (25%) kirívó megjelenésű, nem hagyományos anyagokból készült kerítés. Több, majdnem a fele a kerítéseknek átlagos vagy rossz állapotban van, vagyis degradálódnak.

E. Fântâni / Kutak

Au fost numărate 17 fântâni aferente gospodăriilor care au fost clasificate după trei categorii: tipologie, originalitate și stare de degradare. Cele trei categorii prezintă următoarele subcategorii:

17 kút volt azonosítva, melyek a következők szerint csoportosulnak: típus, eredetiség és állapot. Ezen három kategória a köv. alkategóriákat tartalmazza:

A. Tipologie / Típus

- A. Fântână cu roată / kerekeskút
- B. Fântână cu cumpănă / gémeskút

B. Originalitate / Jelleg

- fără nicio intervenție
Eredeti, beavatkozás nélküli
- prezentând intervenții potrivite (de renovare)
Megfelelő beavatkozással (felújítás)
- prezentând intervenții nepotrivite (de alterare a arhitecturii inițiale)
Nem megfelelő beavatkozással (módosítja az eredeti architektúrát)

C. Stare fizică / Állapot

- bună / Jó
- medie / Átlagos
- rea / Rossz

Concluzii / Következtetések:

A. Tipologie / Típus

cca 72% - 12 fântâni cu roată / kerekeskút
cca 28% - 5 fântâni cu cumpănă / gémeskút

B. Originalitate / Jelleg

cca 24% - 4 fântâni fără nicio intervenție
Eredeti, beavatkozás nélküli kút
0.00% - 0 fântâni prezentând intervenții potrivite (de renovare)
megfelelő beavatkozással (felújítás)
cca 76% - 13 fântâni prezentând intervenții nepotrivite (de alterare a arhitecturii inițiale)
nem megfelelő beavatkozással (módosítja az eredeti architektúrát)

C. Stare fizică / Állapot

cca 29% - 5 fântâni în stare fizică bună / jó állapotú kút
cca 47% - 8 fântâni în stare fizică medie / átlagos állapotú kút

cca 22% - 4 fântâni în stare fizică rea / rossz állapotban levő kút

Satul Tărcești păstrează un procent destul de mare de fântâni cu cumpănă, cca 28%, adică aproape o treime din numărul total. Din nefericire, un număr foarte mare din fântânile satului, cca 76%, au suferit în timp modificări nepotrivite ce le-au alterat imaginea. În ciuda intervențiilor, chiar și nepotrivite, marea majoritate a fântânilor – cca 72% sunt în stare medie și rea.

Tarcsafalva viszonylag nagy számú gémeskút tulajdonosa (28%), azaz majdnem az egyharmadot jelenti. Sajnos, számos kút (76%) helytelen beavatkozás áldozata lett, melyek megváltoztatták a falu képét. A beavatkozások ellenére (beleértve a helytelen beavatkozásokat is) a kutak nagy része közepes és rossz állapotban található (72%).

**F. Clădiri anexe pentru utilaje, clădiri anexe pentru depozitare, cuptoare, wc in curte, stup de albine, morminte și opere comemorative de război
Melléképületek, tározók, kemencék, árnyékszék, méhkaptár, hadisírok és megemlékező alkotások**

Au fost numărate 3 anexe pentru utilaje, 70 clădiri anexe pentru depozitare, 3 cuptoare, 69 WC-uri în curte, 0 stupi de albine, 0 monumente vizibil din stradă, 2 fântâni accesibile de pe domeniul public.

Azonosítva lett 3 mezőgazdasági épület gépeknek, 70 tározó, 3 kemence, 69 árnyékszék, 0 méhkaptár, 0 megemlékező alkotás, 2 az utcán (közterületen) található kút.

5. MONUMENTE ȘI SITURI ARHEOLOGICE / MŰEMLÉKEK ÉS RÉGÉSZETI HELYEK

S-au identificat următoarele monumente istorice, conform listei monumentelor istorice din 2010, publicată de Ministerul Culturii și Patrimoniului Național:

Azonosítva lettek a következő műemlékek, a Kulturális Minisztérium által, 2010-ben megjelentetett műemléklista szerint:

Nr. crt.	Cod LMI	Denumire	Localitate	Adresă	Datare
679	HR-II-m-B-12984	Clopotnița de lemn a bisericii unitariene	sat TĂRCEȘTI; comuna ȘIMONEȘTI	65	1734

6. ELEMENTE PROPUSE PENTRU PROTECȚIE LOCALĂ / HELYI VÉDELEMRE KIJELÖLT ELEMÉK

Toate gospodăriile secuiești tradiționale sunt propuse pentru protecție locală.

Az összes hagyományos székely porta ki lett jelölve helyi védelemre.

Toate șurele tradiționale realizate folosind materiale precum lemn, cărămidă, piatră, țiglă și șindrilă sunt propuse pentru protecție locală.

Az összes hagyományos (fa, téglá, kő, cserép, valamint zsindey) anyagokból épült csűr ki lett jelölve helyi védelemre.

Toate casele tradiționale vechi sunt propuse pentru protecție locală.

Minden hagyományos, régi ház ki lett jelölve helyi védelemre.

Toate porțile tradiționale sunt propuse pentru protecție locală.

Minden hagyományos kapu ki lett jelölve helyi védelemre

Toate fântânile cu roată și fântânile cu cumpănă realizate folosind materiale tradiționale (lemn, țiglă, șindrilă) sunt propuse pentru protecție locală.

Minden kerekes, valamint gémeskút, mely anyaghasználatá hagyományos (mint: fa, cserép, zsindey) ki lett jelölve helyi védelemre.

Toate anexele (porumbar, cuptor, bucătărie de vară, etc) realizate din materiale tradiționale (lemn, cărămidă, țiglă) sunt propuse pentru protecție locală.

Minden melléképület (kemence, sütő, stb.), mely anyaghasználatá hagyományos (mint: fa, téglá, cserép) ki lett jelölve helyi védelemre.

Detalierea capitolului se regăsește în regulamentul local de urbanism.

A részletek megtalálhatóak a helyi urbanisztikai szabályzatban.

7. ELEMENTE VALOROASE / ÉRTÉKES ELEMÉK

S-au identificat 18 elemente valoroase care descriu în modul cel mai fidel tipologiile existente și autenticitatea satului Tărcești.

18 értékes elem lett azonosítva, melyek pontos képet adnak az itt élő tipológiákról, valamint Táracsfalva eredetiségét tükrözik.

nr. 1X – poartă/ kapu

nr. 20 – anexă/ melléképület

nr. 34 – gospodărie, casa, sura, bucatarie de vara, poarta/ porta, ház, csűr, nyári konyha, kapu

nr. 41 – gospodărie/ porta

nr. 45 – casă/ ház

nr. 55 – gospodărie, casa/ porta, ház

nr. 60 – gospodărie/ porta

nr. 73Y – gospodărie/ porta

nr. 77 – casă/ ház

fântână cu cumpănă/ gémeskut

clopotnița-monument istoric/ harangláb

biserica/ templom

Întocmit:

arh. **Bălan Ioan**
urb.peis.**Ioana Mircea**